

Maatschappelijk verantwoord argumenteren

Onze wereld is complex en gefragmenteerd. Op zich is deze fragmentatie niet negatief, want dit biedt ons individuele keuzevrijheid en diversiteit. Maar meer spelers, meer opvattingen, en de mogelijkheid om deze opvattingen via nieuwe media razendsnel te verspreiden – het stelt ons allemaal wel voor uitdagingen bij het vinden van draagvlak voor een bestendig beleid.

Om tot gedragen adviezen voor bestendig beleid te komen, volgt de Sociaal-Economische Raad (SER) de ‘methode SER’, waarvoor Jan Tinbergen de grondslag heeft gelegd. Deze methode bevat drie essentiële elementen: een gezamenlijke en gedeelde probleemanalyse en feitenbasis als grondslag voor het verkennen van beleidsopties; het hanteren van een breed welvaartsbegrip als ijkpunt voor het sociaal-economische beleid; en een onderscheid tussen de doelen en de instrumenten van economisch beleid. Met deze elementen is het mogelijk om de problemen en oplossingsrichtingen te trechteren, en zo tot een basis te komen voor overeenstemming en compromis.

Jan Tinbergen leefde echter in een andere wereld dan wij. Een wereld waarin feiten en analyses waren voorbehouden aan experts, en waarin de bestuurlijke voorhoede compromissen sloot namens een vaste achterban. In onze meer complexe en gefragmenteerde wereld moeten we meer investeren in een gezamenlijke probleemanalyse, en beter nagaan of we het eens zijn over de doelen. Dat betekent luisteren naar elkaar, spreken met elkaar, en met elkaar puzzelen over een oplossing. Dit alles met respect voor elkaars opvattingen, positie en belangen. Vandaar dat ik aan de SER-slogan ‘Denken voor Draagvlak’ vijf jaar geleden ‘door Dialoog’ heb toegevoegd. Hoe verschillend we ook denken en hoe uiteenlopend onze achtergronden of onze belangen ook zijn, de enige weg naar oplossingen die ook in de praktijk werken, is en blijft door er samen voor te gaan zitten en er samen uit te komen.

En daarom pleit ik nu voor maatschappelijk verantwoord argumenteren. Dat is ‘dialogeren’ met respect voor feiten en wetenschappelijke analyses – en voor de instituties die deze feiten en analyses aanleveren, zoals het CBS, de Planbureaus en het RIVM.

MARIËTTE HAMER

Voorzitter van de Sociaal-
Economische Raad

Natuurlijk kunnen feiten en analyses worden betwist en worden verbeterd. Dat is immers de essentie van wetenschap. Maar doe dit wel op basis van goede argumenten, cijfers en methoden die voor anderen na te trekken zijn.

Maatschappelijk verantwoord argumenteren draait om innerlijke beschaving. Voor schrijven of opleggen kan je het niet. Maar je kan wel mensen erop aanspreken als ze zonder een transparante onderbouwing de integriteit van onze kennisinstituties in twijfel trekken.

Een recent voorbeeld daarvan zijn de alternatieve berekeningen van de Stichting Mesdag-Zuivelfonds over de stikstofuitstoot. Zonder inzicht te geven in de onderliggende cijfers, methoden en modellen, valt

het Mesdagfonds het RIVM hard aan met deze alternatieve uitkomsten. Ook verzuimt het fonds aan te geven dat, vanwege de mogelijke schending van privacyregels, het RIVM in eerste instantie terughoudend is geweest met het verstrekken van gedetailleerde meetgegevens. Hierdoor wordt de integriteit van het RIVM nodeloos in twijfel getrokken. Het Mesdag-Zuivelfonds is hierop aangesproken door de redacties van verschillende kranten. Met hen ben ik van mening dat we zuinig moeten zijn op onze instituten, en dat ook politici een instituut als het RIVM duidelijker in bescherming zouden moeten nemen.

In Nederland kennen we gelukkig nog geen Amerikaanse toestanden, met hoog oplopende twisten over feiten en over de analytische interpretaties van data – resulterend in een verwatering van de scheidslijn tussen feiten en meningen, in de dominantie van subjectieve meningen in het publieke debat, en een vermindering van het vertrouwen in kennisinstituties als bronnen van feitelijke informatie. De Amerikaanse Rand Corporation (2018) heeft hiervan een zorgwekkende analyse gemaakt: *Truth decay: a threat to policymaking and democracy*. We hebben met zijn allen een verantwoordelijkheid om zo'n neerwaartse spiraal te voorkomen.

Literatuur

Rand Corporation (2018) *Truth decay: a threat to policymaking and democracy*. Rand Brief, RB-10002-RC. Te vinden op www.rand.org.